

1. UVOD

U ovom diplomskom radu ćemo pokušati da izanaliziramo potrebe i potrošnju lijekova u Svijetu i Bosni i Hercegovini, kako u prošlosti i trenutnim vremenima, tako i u budućnosti, odnosno pokušat ćemo da procjenimo u kom pravcu se kreće razvoj farmaceutske industrije i kako će ona uticati na poboljšanje kvaliteta života i produženje životnog vijeka čovjeka. Osnovna hipoteza ovog rada je odgovor farmaceutske industrije na povećanje potreba za kvalitetnim i visokosofisticiranim lijekovima koje su uzrokovane pojavom novih oboljenja, promjenom načina života ljudi, velikim promjenama u čovjekovoj okolini koje utiču na zdravlje, produženjem životnog vijeka ljudi i na koji način je farmaceutska industrija kao jedan od vitalnih dijelova svakog zdravstvenog sistema glavni generator produženja života čovjeka. Ovaj rad će biti predstavljen kroz tekstualni dio koji je potkrijepljen sa 21 grafikonom, 13 tabela i 3 slike, kako bi tema rada bila kvalitetnije prezentovana.

Još od vremena epa o Gilgamešu, koji je pokušao da za svog prijatelja Enkidu, nađe travu besmrtnosti kako bi mu podario vječni život, ljudska rasa sa svim svojim znanjima i kapacitetima pokušava da nađe „magičnu pilulu“, koja ako ne bi mogla da proizvede besmrtnost, bi sigurno značajno produžila ovozemaljski život. I već se hiljadama godina nalazimo u tom procesu unapređenja i produženja ljudskog života i zdravlja, a centralnu ulogu u svemu tome ima upravo farmacija. Iako često na meti mnogih kritika o dvoičnosti i željom za profitom, uprkos svim teorijama zavjera o izmišljanju raznih bolesti pa tek onda lijekova za te iste bolesti, nedvojbeno je jedno, sama upotreba prvih Galenskih preparata i ljekovitih sredstava a kasnije i svih epohalnih farmaceutskih otkrića dovela je do toga da zahvaljujući modernoj farmaceutskoj industriji danas imamo značajno duži i kvalitetniji životni vijek.

Ono što me navelo na odabir baš ove teme za pisanje diplomskog rada je upravo pokušaj da se unatoč povećanju broja oboljenja i povećanju potrošnje lijekova u svijetu, relevantnim činjenicama i podacima pokaže pozitivan doprinos i uticaj farmaceutske industrije na ljudsko zdravlje i produženje ljudskog života.

Svjetska farmaceutska industrija a samim tim i farmaceutska industrija Bosne i Hercegovine, s obzirom da smo i mi nekakav dio svijeta, teži ka očuvanju i unapređenju zdravlja ljudi. Događaj koji je možda i jedan od najbitnijih a koji je prethodio ovakvoj današnjoj farmaceutskoj industriji je otkriće penicilina od strane Aaleksandra Fleminga, početkom 20 –tog vijeka. Današnja farmaceutska svjetska industrija nudi pacijentima, ljekarima i farmaceutima preko 50 hiljada vrsta lijekova i ljekovitih sredstava koji mogu u

značajnoj mjeri doprinjeti boljem zdravlju ljudi. U mnogim zemljama farmaceuski sektor je jedan od najvitalnijih grana privrede i pokretač razvoja društva. Vrijednost svijetske farmaceutske industrije se danas procijenjuje na preko 1000 milijardi dolara godišnje. Da bi dobili bolju sliku kog reda veličine je farmaceuski biznis samo ćemo spomenuti da svijetsko tržište oružja godišnje iznosi oko 180 milijardi dolara, znači 6 puta manje u odnosu na tržište lijekova. U svijetu imamo preko 160 farmaceutskih kompanija sa tendencijom porasta broja malih farmaceutskih kompanija i generičkih kompanija. U farmaceuskoj industriji se posluje sa veoma visokom profitabilnošću, koja u nekim farmaceuskim kompanijama doseže i 30 %. Godišnja stopa rasta vrijednosti ove industrije je oko 6 % a na Američko tržište otpada gotovo 45 % od ukupnog svijetskog tržišta. Na ovom tržištu se izdvajaju multinacionalne kompanije kao što su Pfizer, Jonson & Jonson i Merck. Na evropski kontinent otpada oko 30 % tržišta i na ovom tržištu dominiraju Galxo, Novartis i Astra Zeneca. Što se tiče Bosne i Hercegovine i farmaceuske industrije unutar nje, možemo reći da i pored prisustva svih svijetskih renomiranih kompanija, tržište je poprilično malo i nerazvijeno. *Prema zvaničnom izvještaju agencije za lijekove BiH U 2009 godini ono je vrijedilo 238 miliona eura, da bi u 2013 vrijednost iznosila 269 miliona eura što je rast od 13 % za 4 godine.*¹ To je rast koji je znatno ispod svijetskog prosjeka od 6 % na godinu i to nam govori da se tržište lijekova u Bosni i Hercegovini sporo razvija i raste. U Bosni i Hercegovini danas lijekove prometuje preko 100 proizvođača lijekova, s tim da prvih 10 kompanija po visini prometa drže skoro 50 % tržišta lijekova Bosne i Hercegovine. S obzirom da se nalazimo u vremenu svakodnevnih tržišnih promjena i u vremenu enormno jake konkurencije, moderne kompanije koje žele opstati na tržištima a samim tim i povećati svoju konkurentnost moraju se svakodnevno mijenjati, preoblikovati i prilagođavati novim uslovim poslovanja. Sama proizvodnja lijekova i patentiranje novih supstanci nisu dovoljni segmenti poslovanja farmaceutskih kompanija, od izuzetne važnosti su i marketinške aktivnosti kompanije kao i orijentiranost na distributere, klijente i potrošače farmaceutskih proizvoda.

Zanimljiv je podatak da 20 najvedih farmaceutskih korporacija pokriva oko 60 posto svijetskog tržišta. Izazovi s kojima se susreće farmaceuska industrija

su:

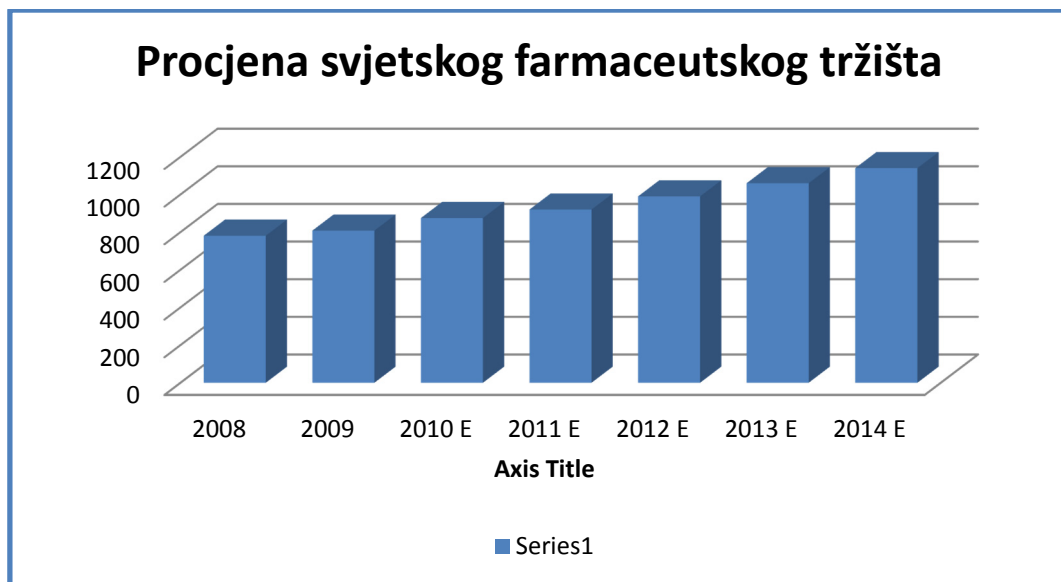
- gubitak prava na patentnu zaštitu
- loša reputacija koju imaju u javnosti
- prodiranje na nova tržišta

Sve relevantne svijetske institucije koje se bave praćenjem i proučavanjem svijetskog tržišta

¹ Preuzeto sa izvještaja Agencije za lijekove BiH (ALIMBH)

lijekova, posebno IMS Health institute, WHO, Londonski Biznis Monitoring Internacional prognoziraju konstantan rast tržišta lijekova i taj rast će doseći potrošnju od gotov 1100 milijardi \$ u 2015. Farmaceutsak industrija spada u kategoriju visokosofisticiranih i visokotehnoloških industrija, zbog toga budućnost ove industrije zavisi od nivoa ulaganja u istraživanje i razvoj a ta istraživanja zahtijevaju ogromne i snažne budžete. Bez obzira na period krize u svim privrednim granama, očekivati je da se u farmaceutskoj industriji kao jako vitalnoj i važnoj grani privrede mnogih vodećih privrednih velesila, i dalje povećava prodaja ali sa nešto nižom stopom rasta na godišnjem nivou u odnosu na period prije krize. U ovom diplomskom radu bit će korišteni mnogi relevantni podaci koji se tiču potreba i potrošnje lijekova kako u svijetu tako u Bosni i Hercegovini. Lijekovi i njihova potrošnja su vitalni dio zdravstvenog sistema svake države i to temu ovog diplomskog čini poprilično atraktivnom za obradu i analiziranje.

GRAFIKON 1.1. Procjena rasta tržišta lijekova na svjetskom nivou, IMS Health

IZVOR : Grafikon je izrađen od strane autora ovog diplomskog rada a na osnovu Podataka iz IMS Health instituta.